

Pielikumi

Komentāru tabula par situācijas aprakstu¹

<i>Lpp.</i>	<i>Paragrāfs</i>	<i>Komentārs</i>
		1.1. Ekonomika
6	6	Šeit un arī tālāk: daudzviet ir pieejami dati par 2005.gadu, kuri atsevišķās pozīcijās diezgan būtiski atšķiras no 2004.gada datiem.
6	6	Nav skaidra IKP uz vienu iedzīvotāju aprēķina metodika un gads
6	6	IKP/iedz. no ES-25 (PPS) 2005.gadā bija manāmi augstāks – 47,1%. Nav uzrādīts, ka minēts 2003.gads.
6	6	Varētu papildināt sadaļu par ekonomiku – par to, ka pieaug ne tikai IKP, bet arī patēriņš un iekšējais pieprasījums (t.sk. pēc pārtikas)
6	7	Rīgas reģiona ekonomisko īpatsvaru varētu labāk vērtēt tādā kontekstā, ka Rīgas reģionā ekonomikas aktivitāšu īpatsvars ir stipri lielāks par iedzīvotāju īpatsvaru valstī
		1.2. Nodarbinātība
6	8	“Nodarbināto skaitam Latvijā no 2000.gada ir izteikta pieauguma tendence, neskatoties uz nelabvēlīgiem demogrāfiskajiem rādītājiem”. No nodarbinātības viedokļa šodien demogrāfiskā situācija nav nelabvēlīga, jo darba tirgū ienāk cilvēki, kuri ir piedzimuši, kad dzimstības rādītāji bija salīdzinoši augsti
6	9	Par nodarbinātību ir pieejami dati par 2005.gadu. Tas varētu būt aktuāli, jo rādītāji ir mainījušies ievērojami – piemēram, ja 2004.gadā darba meklētāju īpatsvars bija 10,4%, tad 2005.gadā jau 8,7%, savukārt nodarbinātībā pieaugums nebija tik liels – no 62,3% 2004.gadā līdz 62,6%.
7	11	Kaut arī valstī kopumā pēc statistikas datiem nepastāv būtiskas atšķirības starp bezdarba līmeni dzimumu grupās, tomēr jāatzīmē, ka ekonomiski aktīvo (tie, kas strādā vai aktīvi meklē darbu) iedzīvotāju īpatsvars vīriešu grupā 2005.gadā bija 69,1%, savukārt sieviešu grupā tikai 56,8%. Turklāt šī problēma ir visās vecuma grupās, bet īpaši pirmspensijas vecuma grupā – kas varētu liecināt par to, ka sieviešu grupā ir izveidojusies salīdzinoši lielāka grupa, kura ir zaudējusi ticību atrast darbu, tādējādi kļūstot par ekonomiski neaktīvo grupu.
7	11	Viens no atalgojuma līmeņa atšķirības iemesliem var būt tas, ka vidēji sieviešu darba nedēļa ir īsāka – 2004.gadā sievietēm tā bija 37,4 stundas, vīriešiem 41,4 stundas.
		1.3. Vide
		Informācijas avoti ?
		2.1. Lauksaimniecības konkurētspēja
9	21	“Benchmark” salīdzinājumam varētu ielikt informāciju par darba ražīgumu citās valstīs ?

¹ Datu novērtēšanai tika izmantoti CSP un Eurostat materiāli

10	23	<p>1.Nav skaidra aprēķina metodika.</p> <p>2.Vai šodien atsauce uz 2001.gadu sniedz pietiekami skaidru priekšstatu par patieso situāciju ?</p> <p>Pēc CSP datiem strādājošo mēneša vidēja neto darba samaksa lauksaimniecībā 2004.gadā bija 129 lati, salīdzinājumā ar valsts vidējiem 150 latiem.</p>
12	33	<p>Nav informācijas avota – vai no lauksaimniecības skaitīšanas rezultātiem? (tad ir 24,9%)</p> <p>Jāpiemin, ka kopumā lauksaimniecībā nodarbināto īpatsvars ir salīdzinoši liels – ap 13%. Ņemot vērā, ka šis radītājs vairāk nekā divas reizes pārsniedz “normālo” līmeni (atsauce uz lauksaimniecībā nodarbināto īpatsvaru Rietumeiropas valstīs), tas absolūtos skaitļos lauksaimniecībā nodarbināto sadalījumā pa vecuma grupām nav tik viennozīmīgi novecojies. Pēc 2001.gada lauksaimniecības skaitīšanas rezultātiem, lauksaimniecībā nodarbināto saimnieku īpašnieku līdz 40 gadu vecumam skaits bija ap 26 tūkstošiem. Kopējā nodarbināto skaitā tas ir ap 2,5% !</p>
12	34	Tie ir tikai daļa no iemesliem, kāpēc privātā apdrošināšanas sistēma nedarbojas lauksaimniecības jomā. Cik var saprast apdrošināšanas kompānijas šādu pakalpojumu piedāvā – bet pieprasījums no lauksaimnieku puses ir samēra neliels.
12	37	Pamatojums paragrāfā minētajiem secinājumam (nav atsauces uz pētījumiem, publikācijām vai ekspertu viedokļiem).
13	40	Skaidrāk jāpamato, ja tā ir stiprā puse, tad kāpēc arī nākotnē var pieaugt pievienotā vērtība lauksaimniecības produktiem.
		3.1. Pārtikas nozares konkurētspēja
14	54	Tēze, ka pārtikas rūpniecības lielākajās nozarēs vērojama tirgus spēku koncentrēšanās 4 līdz 10 lielākajos pārstrādes komersantos ir nepamatota. Šis apgalvojums var balstīties uz koncentrāciju indeksu aprēķināšanu četriem un desmit lielākajiem uzņēmumiem nozarē, bet situācija (koncentrācijas pakāpe) graudu, piena un gaļas pārstrādes nozarē būtiski atšķiras.
15	54	Ir teikts, ka “liela apjoma produkcijas tirgos ir iespējams konkurēt tikai ar produktiem ar augstu pievienoto vērtību”. Ņemot vērā tirgus iespējas saistībā ar Latvijas iestāšanos ES, šis apgalvojums varētu nebūt tik viennozīmīgs. Piemēram, tālāk tekstā atzīmēts, ka komersantu sadarbība arī var veicināt eksporta apjoma palielināšanos (nav obligāti ar augstu pievienoto vērtību).
16	57	Informācijas avots tam, ka bioloģiskās lauksaimniecības produkti veido ~2% no lauksaimniecības produkcijas kopapjoma?
		4.1. Meža nozare
17	68	Lai būtu vieglāk veikt turpmāko monitoringu, informācijas atsaucei vēlams būt uz statistiskās informācijas sākotnējiem avotiem (piemēram, CSP).
17	71	Teikts, ka “ļoti liela daļa mežrūpnieku strādā bez peļņas vai pat ar zaudējumiem, kam seko zāģēšanas jaudu koncentrācija un pakāpenisku darba vietu samazināšanos laukos nākotnē”. Nepieciešams pamatojums šim apgalvojumam.
		5.1. Lauku dabas resursi (vides stāvoklis)
24	104	Avots ?
25	111	Kāds ir avots tam, ka vairāk nekā 2% no kopējā tautsaimniecībā izmantojamās degvielas daudzuma ir biodegviela ?

25	112	Avots ?
		6.1. Vispārējā sociālekonomiskā situācija lauku apvidos
27	124	Lauku teritorijas definīcija bija nepieciešama jau agrāk
27	125	Atzīmēts, ka Latvijas lauku teritorijā iedzīvotāju blīvums ir 35,7 cilv./km ² . Vienlaikus 29.paragrafā atzīmēts, ka valstī vidēji ir 36,1 iedzīvotājs uz km ² .
28	130	Pakalpojumu sniedzēju īpatsvars lauku teritorijā ir 27% no valsts kopējā rādītāja – vai tas nozīmē, ka laukos atrodas 27% no visiem valsts komersantiem (bet tad tas ir salīdzinoši labi, rēķinot to, ka laukos dzīvo 32% no iedzīvotājiem)? Vai šeit ir saglabāta 124.p. minētā lauku teritorijas definīcija? Nepieciešams precizēt aprēķinus par šiem rādītājiem.
29	133	Vai nelabvēlīgās ģimenes ir iemesls kāpēc ir grūt atrast darbiniekus? Vai, tomēr, iemesls ir cits (piemēram, alkoholisms), kura dēļ arī veidojas nelabvēlīgās ģimenes un grūti atrast darbiniekus.
30	137	Var piekrist, ka ienākumu atšķirība, neattīstīta dzīves vide, dažādu pakalpojumu, t.sk. kultūras, nepieejamība un sliktā kvalitāte, kā arī lielākas dzīves un personiskās izaugsmes iespējas urbanizētajās teritorijā veicina jauniešu migrāciju uz lielākajām pilsētām. Tomēr fakti neliecina, ka tā rezultātā lauku teritorija kļuvusi ļoti mazapdzīvota – minēts, ka samazinājums ir no 760 tūkst. 1999.gadā līdz 746 tūkst. 2004.gadā (2005.gadā 739 tūkst.) – bet tas ir tikai nepilni 2% mazāk. Turklāt kopējā iedzīvotāju skaita samazinājums valstī šajā laika periodā ir bijis 3,3% (pilsētās ap 4%).
30	138	Pievērst uzmanību ekonomiski aktīvo iedzīvotāju atšķirībām dzimumu grupās (skat. komentāru augstāk)

SVID analīzes pamatojuma novērtējums

Lauksaimniecības stāvoklis

<i>SVID pozīcija</i>	<i>Komentārs</i>
<i>Stiprās puses</i>	
Lauksaimniekiem izveidota konsultāciju un izglītības atbalsta sistēma.	Pozīcija ir pamatota.
Ievērojami kapitālieguldījumi tehnikas un iekārtu iegādē, izmantojot tam nepieciešamo un piešķirto valsts un Eiropas Savienības atbalstu.	Par kapitālieguldījumiem pozīcija ir pamatota, piedāvāti kvantitatīvie rādītāji – tomēr pamatojumā atzīmēts par kopējiem kapitālieguldījumiem, ne tikai tehniku un iekārtām. Vienlaikus aprakstā nav sniegts pamatojums par lielo valsts un ES atbalsta lomu šajā procesā.
Lauksaimniecības bruto pievienotā vērtība ir strauji pieaugoša. Pieaug arī darba ražīgums.	Pozīcija ir pamatota.
Strauji attīstās bioloģiskā lauksaimniecība un lauksaimniecības uzņēmumu kooperācija.	Pēc vērtētāju domām šie ir atšķirīgi procesi, tomēr abi ir pamatoti ar skaitļiem.
<i>Vājās puses</i>	
Sadrumstalota ražošanas struktūra, kas konkurē iekšējā tirgū un ir maz orientēta uz eksportu. Sadrumstalotās struktūras sekas ir zems darba ražīgums, salīdzinot ar attīstītajām valstīm un darba ražīgums ir zemāks par darba ražīgumu citās nozarēs.	Punkts ir pamatots un ir piedāvāts kvantitatīvais darba ražīguma rādītājs, tomēr nav apraksta par eksporta lomu. Definīcijas precizējums: vai tiešām iekšējā tirgū starp ražotājiem ir pietiekama konkurence, jo konkurences rezultātā ir jāpalielinās darba ražīgumam?
Ienākumi lauksaimniecībā būtiski atpaliek no vidējiem ienākumiem tautsaimniecībā.	Pozīcija ir pamatota, bet tā drīzāk ir sociālekonomiskās problēmas par zemiem ienākumiem sastāvdaļa. No lauksaimniecības nozares viedokļa problēma varētu būt "grūtības atrast kvalificētu darbaspēku".
Piemērotības lauksaimniecībai apstākļi būtiski atšķiras teritoriāli.	Var piekrist, ka atšķiras. Tomēr nav skaidrojuma tam, cik būtiski.
Liels zemas izglītības nodarbināto īpatsvars lauksaimniecībā un nepietiekamas šīs nozares uzņēmumos strādājošo zināšanas konkurētspējīgu un efektīvu saimniekošanas sistēmu izveidei.	Pozīcija ir pamatota.
Lauksaimniecībā nodarbināti daudz gados veci cilvēki, līdz ar to ir zema biznesa attīstības iniciatīva.	Vērtētāju viedoklis, ka vienlaikus lauksaimniecībā absolūtos skaitļos ir daudz gados jauno cilvēku (ap 2,5% no visiem darbiniekiem valstī ir lauksaimnieki, kuri ir jaunāki par 40 gadiem) un tāpēc biznesa attīstības iniciatīvas trūkums nav tik viennozīmīgi sasaistāms ar lielo gados veco cilvēku īpatsvaru.
Nepietiekamo resursu dēļ, novecojusi lauksaimniecības tehnika, būves un iekārtas.	Pozīcija ir pamatota. Piezīme – nepietiekamo <i>finanšu</i> resursu dēļ?
Maz investēts ilgtermiņa investīcijās (salīdzinoši ar īstermiņa investīcijām), kūtsmēslu savākšanas iekārtās un glabātuvēs.	Ir pamatots par kūtsmēslu savākšanas iekārtām un glabātuvēm. Par ilgtermiņa investīcijām (salīdzinājumā ar īstermiņa) investīcijām pamatojumu var papildināt.
<i>Iespējas</i>	
Salīdzinoši nepiesārņotā vide kā lauksaimniecības produktu ražošanai pieejamais resurss ļauj izmantot ilgspējīgas vidi saudzējošas lauksaimniecības metodes un pievienot vērtību lauksaimniecības produktiem.	Tā ir drīzāk stiprā puse ?
<i>Draudi</i>	
Dabas katastrofu radīto zaudējumu risku mazināšanas vājais nodrošinājums lauksaimniecībā.	Tā ir drīzāk vājā puse ?

Pārtikas nozare

<i>SVID pozīcija</i>	<i>Komentārs</i>
Stiprās puses	
Pārtikas nozares saražotās vērtības pieaugums.	Punkts ir pamatots ar skaitļiem.
Pārtikas komersanti ir veikuši būtisku jaudu koncentrāciju lielākos komersantos.	Punkts ir pamatots ar skaitļiem. (Vai tā ir viennozīmīgi stiprā puse?)
Pieaugusi nozares produktu konkurētspēja Eiropas tirgū, par ko liecina eksporta pieaugums.	Kopumā var piekrist, tomēr svarīgu lomu nospēlēja arī LR iestāšanās ES un ar to saistītās tirgus iespējas. Tieši tāpēc eksporta apjoma pieaugumu nevar viennozīmīgi traktēt kā nozares konkurētspējas pieaugumu.
Izveidota izcelsmes un bioloģiskās lauksaimniecības preču zīmju sistēma.	Pozīcija ir pamatota.
Vājās puses	
Zems darba ražīgums mazajos pārtikas komersantos, ražošanas procesā izmantojot novecojušas tehnoloģijas un nepietiekami investēts vides infrastruktūrā.	Kopumā var piekrist, tomēr pamatojumā trūkst rādītāju.
Bioloģisko produktu pārstrāde nepietiekami attīstīta salīdzinoši ar pieprasījumu.	Pozīcija ir pamatota.
Iespējas	
Latvijā ir neaizpildīta tirgus niša bioloģiski ražotas pārtikas jomā.	Pēc būtības tas jau ir minēts vājo pušu sarakstā.
Draudi	
Pārtikas nozares ražošanas apjomi Eiropas mērogā ir mazi, kas apdraud nozares konkurētspēju nākotnē.	Tas nav ārējais faktors un tāpēc drīzāk ir uzskatāms par nozares vājo pusi.

Meža nozare

<i>SVID pozīcija</i>	<i>Komentārs</i>
Stiprās puses	
Lieli koksnes un zemju resursi mežrūpniecības attīstībai un komercdarbības veikšanai.	Pozīcija ir pamatota.
Ir iestrādes praktiski visos galvenajos meža un koksnes izmantošanas izpētes virzienos nozares zinātnē.	Pamatoti, tomēr varētu minēt arī organizācijas, kurās ir minētās iestrādes.
Latvijas klimatiskie apstākļi un izeja uz Baltijas jūru ir labvēlīgi meža nozares un meža produkcijas eksporta attīstībai.	Pozīcija ir pamatota.
Vājās puses	
Mazi privāto mežu īpašumi, sadrumstalotas un nelielas koksnes pirmapstrādes saimnieciskās vienības apgrūtina iespējas iekļauties augstākas pievienotās vērtības produktu ražošanas ķēdē un sadarboties ar liela apjoma ražotājiem un nemotivē investīcijām meža vērtības saglabāšanai un produktivitātes nodrošināšanai nākotnē.	Pozīcija ir pamatota.
Mežrūpniecībā ir zems darba ražīgums un ražošanas procesā izmanto novecojušas tehnoloģijas.	Pozīcija ir pamatota.
Liels mežrūpniecības pirmapstrādes produkcijas īpatsvars MVU produkcijā, īpaši laukos.	Pozīcija ir pamatota..
Nepietiekams meža ceļu blīvums un nolietoto meliorācijas sistēmas.	Pozīcija ir pamatota.
Latvijā pēdējo deviņu gadu laikā nav palielinājusies enerģētiskās koksnes izmantošana un nepietiekami izmantots koksnes blakusproduktu izmantošanas potenciāls.	Pozīcija ir pamatota.
Privātajiem meža īpašniekiem ir nepietiekamas zināšanas meža apsaimniekošanā un produktu realizācijā.	Pozīcija ir pamatota.
Trūkst meža nozares konsultāciju un apmācību infrastruktūra.	Pozīcija ir pamatota.
Iespējas	
Pieejami lauksaimniecībā neizmantotās zemes resursi, kuros ieaudzējot mežu, iespējams izmantot meža platību palielināšanai.	Zemes resursi – meža nozares stiprā puse ?

Ir priekšnoteikumi ievērojamai augstas pievienotās vērtības meža produkcijas ražošanas palielināšanai, veicot lauku teritorijas mikro un mazo komersantu specializāciju un sadarbību	Tas ir risinājums problēmai ?
Draudi	
Meža īpašnieku zināšanu, kompensāciju par Natura 2000 radītajiem aprobežojumu, kā arī līdzekļu trūkums īpaši aizsargājamo biotopu atjaunošanas un apsaimniekošanas nodrošināšanai un konsultatīvās sistēmas trūkuma dēļ apdraudēta meža bioloģiskās daudzveidības (t.sk. Natura teritoriju) saglabāšana nākotnē.	Meža bioloģiskā daudzveidības saglabāšana ir drīzāk vides problēma?
Ja netiks investēts mikro un mazo lauku teritorijas komersantu specializācijā, pārstrukturēšanā un tehnoloģiju atjaunošanā, samazināsies lauku teritoriju ekonomiskā dzīvotspēja un meža produkcijas eksports.	Tas ir jau minētās vājās puses pamatojumā ?

Dabas resursi (vides stāvoklis)

SVID pozīcija	Komentārs
Stiprās puses	
Lauku dabas vide ir bagāta ar aizsargājamiem biotopiem.	Pozīcija ir pamatota.
Bioloģiski vērtīgie zālāji ir svarīga bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas vide, kas īpaši saistīta ar lauksaimniecisko darbību.	Noformulēts kā apgalvojums.
Pieejami atjaunojamie energo resursi (mežizstrādes un kokapstrādes blakusprodukti, lauksaimniecības biomasa u.c.).	Kopumā var piekrist, tomēr pamatojumu var paplašināt.
Lauksaimnieciskai darbībai ir būtiska nozīme Natura 2000 teritoriju apsaimniekošanā un saglabāšanā.	Noformulēts kā apgalvojums.
Vājās puses	
No lauksaimniecībā izmantojamās zemes kopplatības gandrīz piekto daļu neizmanto lauksaimniecībā, samazinot bioloģisko daudzveidību un atklātu Latvijai raksturīgai lauku ainavu.	Pozīcija ir pamatota.
Intensīvas lauksaimniecības ietekmē notiek augšņu degradācija.	Drīzāk drauds ?
Nepietiekama un maz efektīva atjaunojamo resursu izmantošana enerģētiskā un siltumapgādē līdz ar to neracionāla atjaunojamo resursu izmantošana un samazināta lauksaimniecības un mežsaimniecības komersantu konkurētspēja.	Punkts ir pamatots (bet būtu noderīgs informācijas avots).
Iespējas	
Lauksaimnieki aktīvi izmanto agrovīdes atbalsta programmas un ievēro rekomendācijas ūdens, augsnes un citu resursu racionālai izmantošanai un aizsardzībai.	Noformulēts kā apgalvojums.
Draudi	
Neveicinot vidi saudzējošas lauksaimniecības metodes, nākotnē lauksaimniecības radītais piesārņojums varētu pārsniegt pieļaujamās robežas īpaši jutīgajās teritorijās.	Piesārņojums varētu palielināties, tomēr pamatojumu tam, ka rezultātā radītais piesārņojums varētu pārsniegt pieļaujamās robežas īpaši jutīgajās (jādefinē, kur tādas ir) teritorijās vajadzētu paplašināt.
Vietējo šķirņu izmantošanas īpatsvara samazināšanās, apdraudot lauksaimniecības augu un dzīvnieku genofondu un lauksaimniecības bioloģisko daudzveidību.	~(ko tas nozīmē?)
Lauksaimniecības intensificēšanās atsevišķos reģionos pasliktina vides, tajā skaitā bioloģiskās daudzveidības stāvokli.	Noformulēts kā apgalvojums.

Vispārējā sociālekonomiskā situācija lauku apvidos

SVID pozīcija	Komentārs
Stiprās puses	
Sakopta kultūrvide ar katram reģionam raksturīgām viensētām,	Pozīcija ir pamatota.

ēkām un bagātīgu kultūrvēsturisko mantojumu (lauku muižas, krogī, baznīcas, pilskalni, dzirnavas, klētis, rijas, tīklu būdas, muzeji, piemiņas vietas u.c.), tradicionālajām lauksaimniecības nozarēm un amatniecību (podnieki, akmens, koka, metāla apstrādes meistari u.c.), vietējiem dialektiem un mutvārdu daiļradi, sadzīves tradīcijām un māksliniecisko jaunradi veido nozīmīgus resursus lauku tūrisma attīstībai, lauku teritorijas ekonomikas dažādošanai un ekonomiskajai reģenerācijai.	
Lauku teritorijā ir vienmērīgs kultūras institūciju pārklājums.	Pozīcija ir pamatota.
Zemais iedzīvotāju blīvums ir priekšrocība lauku teritorijai kā dzīves telpai.	Pozīcija ir pamatota.
Izveidotas vietējās rīcības grupas un pieaug interese par to veidošanu.	Pozīcija ir pamatota.
Vājās puses	
Viens no galvenajiem dzīves kvalitāti ietekmējošajiem rādītājiem – ienākumu līmenis lauku teritorijā ir gandrīz par trešdaļu zemāks nekā pilsētas māsaimniecībās.	Pozīcija ir pamatota.
Lauku teritorijā ir nolietoto ceļi un ļoti sliktas kvalitātes ceļi.	Pozīcija ir pamatota.
Zema ekonomiskā aktivitāte lauku teritorijā.	Pozīcija ir pamatota.
Pašvaldību teritoriālo plānu trūkums.	Pozīcija ir pamatota.
Kvalificēta darbaspēka trūkums.	Punktam ir vajadzīgs papildus pamatojums.
Darbaspēks aizplūst no lauku teritorijas.	Izskatās, ka nav statistiskā pamatojuma, ka tieši no laukiem. Ir nepieciešama detalizētākā problēmas analīze.
Zemais iedzīvotāju blīvums lauku teritorijā nosaka augstas infrastruktūras ierīkošanas un uzturēšanas izmaksas uz vienu iedzīvotāju.	Pozīcija ir pamatota.
Izteiktas komercdarbības aktivitāšu, nodarbinātības reģionālās atšķirības un atšķirības starp lauku teritoriju un pilsētām.	Pozīcija ir pamatota.
Vāji attīstīts pakalpojumu sektors.	Pozīcija ir pamatota.
Lielākā daļa kultūras infrastruktūras un kultūrvēsturiskā mantojuma resursu lauku teritorijā ir sliktā vai apmierinošā stāvoklī.	Pozīcija ir pamatota.
Nepietiekami attīstīta tūrismā izmantojamā infrastruktūra un inventārs, lai nodrošinātu papildus sporta, dabas tūrisma, kultūras tūrisma un aktīvā tūrisma aktivitātes.	Pozīcija ir pamatota.
Pakalpojuma kvalitāte tūrisma mītnēs labierīcību un ēdināšanas jomā vairs neapmierina augošo klienta pieprasījumu.	Pozīcija ir pamatota.
Iespējas	
Valstī palielinoties iedzīvotāju labklājības līmenim, palielinās sabiedrības pieprasījums pēc apkārtējās vides kā dzīves un rekreācijas telpas kvalitātes.	Konceptuāli apgalvojumam var piekrist.
Kultūras institūciju sniegtie pakalpojumi veicina lauku teritorijas iedzīvotāju dzīves un darba vides kvalitāti, attīsta cilvēkresursus un to konkurētspēju, sekmē darba vietu saglabāšanos un rašanos, kā arī stimulē investīciju piesaisti lauku teritorijai.	Konceptuāli apgalvojumam var piekrist.
Draudi	
Palielinās lauku teritorijas iedzīvotāju migrācija uz pilsētām.	Jāprecizē pa vecuma grupām, jo kopumā pēc statistikas datiem tādas tendences nav.

Stratēģijas plānā definētās stratēģijas un Programmas pasākumu saskaņotība

Stratēģijas plānā definētā atbalsta stratēģija (III.sadaļa)					Programmas pasākumi					
					1.ass.					
					Arodapmācības un informācijas pasākumi	Atbalsts jaunajiem lauksaimniekiem	Apsaimniekošanas, atbalsta un konsultāciju pakalpojumu izmantošana	Apsaimniekošanas, atbalsta un konsultāciju pakalpojumu izveidošana	Lauku saimniecību modernizācija	Mežu ekonomiskās vērtības uzlabošana
Programmas pasākuma numurs					1.1.	1.2.	1.3.	1.4.	1.5.	1.6.
1.ass.	1.	Lauksaimniecībā un mežsaimniecībā strādājošo zināšanu un prasmju vairošana	X	X		X	X			
	2.	Ražošanas un pārstrādes tehnoloģiskā attīstība, pievienotās vērtības paaugstināšana un būtisku preču ražojošo saimniecību lomas palielināšana	x		X				X	X
	3.	Bioloģiskās un integrētās lauksaimniecības sistēmu attīstība	-							
	4.	Ražotāju grupu attīstība (kooperācija)	X							
	5.	Investīcijas lauksaimniecības uzņēmumu vides infrastruktūrā	-							
2.ass.	6.	Atbalsts Natura 2000 teritoriju apsaimniekošanas plānošanai un neiegūto ienākumu kompensācijai šajās teritorijās, kā arī atbalstīt brīvprātīgu vides saistību uzņemšanos	X							
	7.	Agrovides attīstība	X							
	8.	Atbalsts lauksaimnieciskai darbībai mazāk labvēlīgos apvidos	X							
	9.	Meža zemju un neizmantotās lauksaimniecības zemes vērtības paaugstināšana	x							
3.ass.	10.	Lauksaimniecībā un mežsaimniecībā strādājošo pārkvalifikācija un apmācības cilvēkresursu attīstībai lauku teritorijas mikrouzņēmumos	-							
	11.	Uzņēmējdarbības dažādošana	X							
	12.	Lauku infrastruktūras uzlabošana	x							
Leader	13.	LEADER (Atbalsts vietējo rīcības grupu darbībai un apmācībai un vietējām attīstības stratēģijām atbilstošu sadarbības projektu īstenošanai)	???							
	14.	Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvu pasākumu ieviešana (šis punkts ir minēts Stratēģijas plāna II.nodaļā, bet nav minēts III.nodaļā)	X							

"X" - Stratēģijas plāna prioritāte ir atspoguļota Programmā
"x" - Stratēģijas plāna prioritāte ir atspoguļota Programmā tikai daļēji
"- " - Stratēģijas plāna prioritāte nav atspoguļota Programmā

Programmas pasākumi													
1.ass.				2.ass.						3.ass.			
Lauksaimniecības un mežsaimniecības produktu pievienotās vērtības palielināšana	Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu	Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturēšanai	Ražoāju grupas	Mazāk labvēlīgie apvidi	Natūra 2000 maksājumi un maksājumi, kas ir saistīti ar direktīvu 2000/60/EKK	Agrovide	Lauksaimniecībā neizmantotās zemes pirmreizējā apmežošana	Natūra 2000 maksājumi (meža īpašniekiem)	Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvu pasākumu ieviešana	Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai	Ciematū atjaunošana un attīstība	Tūrisma aktivitāšu veicināšana	Lauku mantojuma saglabāšana
1.7.	1.8.	1.9.	1.10.	1.11.	1.12.	1.13.	1.14.	1.15.	1.16.	1.17.	1.18.	1.19.	1.20.
1.													
2.	X		X										
3.													
4.				X									
5.													
6.					X			X					
7.						X							
8.				X									
9.							X		X				
10.													
11.										X		X	
12.											X		X
13.													
14.									X				

Stratēģijas plānā iezīmēto specifisko mērķu un pasākumu mērķu saskaņotības novērtējums

Stratēģijas plāna specifiskie mērķi	Paaugstināt lauku iedzīvotāju profesionālo kvalifikāciju un zināšanas	Paaugstināt lauksaimniecības uzņēmumu konkurētspēju	Alternatīvu ienākumu avotu radīšana	Paaugstināt meža nozares mikro un mazo komersantu konkurētspēju	Saglabāt dabas vērtības un bioloģisko daudzveidību	Saglabāt pievilcīgas ainavas	Uzlabot vietējā līmeņa ceļus	Attīstīt vietējām iniciatīvas grupām nepieciešamo infrastruktūru	Lauku teritorijas kultūras mantojuma saglabāšana
Pasākumi									
1.1. Arodapmācības un informācijas pasākumi	X								
1.2. Atbalsts jauniekiem lauksaimniekiem		X							
1.3. Apsaimniekošanas, atbalsta un konsultāciju pakalpojumu izmantošana		X		X					
1.4. Apsaimniekošanas, atbalsta un konsultāciju pakalpojumu izveidošana		X		X					
1.5. Lauku saimniecību modernizācija		X							
1.6. Mežu ekonomiskās vērtības uzlabošana				X					
1.7. Lauksaimniecības un mežsaimniecības produktu pievienotās vērtības palielināšana		X		X					
1.8. Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu		X		X					
1.9. Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturēšanai		X							
1.10. Ražotāju grupas		X							
1.11. Mazāk labvēlīgie apvidi						X			
1.12. Natūra 2000 maksājumi un maksājumi, kas ir saistīti ar direktīvu 2000/60/EKK					X				
1.13. Agrovide					X				
1.14. Lauksaimniecībā neizmantotās zemes pirmreizējā apmežošana						X			
1.15. Natūra 2000 maksājumi (meža īpašniekiem)					X				
1.16. Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvu pasākumu ieviešana						X			
1.17. Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai			X						
1.18. Ciematu atjaunošana un attīstība							X	X	
1.19. Tūrisma aktivitāšu veicināšana			X						
1.20. Lauku mantojuma saglabāšana									X

x – pastāv atbilstība

Pasākumu pieredzes novērtējums aktivitāšu līmenī

ELFLA (2007.-2013.)	Aktivitātes	Vai bija līdzīga pieredze SAPARD, LAP, VPD (ELVGF Virzības daļa) un valsts atbalsta ietvaros?
1.1. Arodapmācības un informācijas pasākumi	* Apmācības moduļu/tēmu īstenošana iedzīvotāju profesionālo (t.sk. teorētiskās un praktiskās) iemaņu un kompetences paaugstināšanai un informatīvi pasākumi, kas saistīti ar apmācību moduļu/tēmu realizāciju un/vai lauku iedzīvotāju informētības paaugstināšanu	<p>-SAPARD pavadošais pasākums 1 "Apmācības"</p> <p>Latvija bija viena no divām valstīm, kas bija akreditējusi pavadošo pasākumu „Apmācības”, tomēr 2002.un 2003.gadā netika iesniegts neviens projekts. Viens no iemesliem bija tas, ka apmācību organizētājs no projekta īstenošanas negūst nekādus ienākumus. Papildus tam SAPARD programmas nosacījumi pieļāva tikai konkrētus izdevumu veidus, kas savukārt nozīmēja to, ka no SAPARD nevarēja pilnā apmērā segt projektu īstenošanas izmaksas. Pēc izmaiņām SAPARD programmā, kad par atbalsta saņēmēju tika noteikta Zemkopības ministrija, 2004.gadā tika apstiprināti un realizēti 3 projekti¹. Visos projektos kopā veikta apmācība 210 dienas, kopējās izmaksas LVL 8417, kopējais kursu ilgums 5050 cilvēkstundas, vidēji 1 c-st. izmaksas LVL 1,67^{9,21}.</p> <p>-Apmācības (VPD)</p> <p>Nacionālajā programmā „Atbalsts profesionālajai izglītībai, uzlabojot lauksaimnieku, mežsaimnieku un pārējo lauksaimnieciskajā un mežsaimnieciskajā darbībā un pārveidē iesaistīto personu profesionālās iemaņas un kompetenci” apstiprināti un tiek realizēti 2 projekti² „Profesionālās apmācības 2004.gadā” un „Profesionālās apmācības 2005.-2006.gadā”, kopējais finansējums LVL 1597,3 tūkstoši. Abu projektu ietvaros paredzēts apmācīt 7176 cilvēkus un kopējais kursu ilgums 450 000 cilvēkstundas, vidēji 1 c-st. izmaksas plānotas LVL 3,55²¹. Otrais projekts turpinās arī 2007.g.- LVL 574710 un 2008.gadā LVL 319284. Nacionālo programmu īsteno ZM, projektus izpilda LLKC.</p>
1.2. Atbalsts jauniekiem lauksaimniekiem	* Jaunas saimniecības izveidošana un/vai esošas saimniecības pārņemšana savā īpašumā, ko veic jaunais lauksaimnieks.	<p>- Atbalsts jauniekiem zemniekiem (VPD)</p> <p>Saņemti 326 projekti, 300 apstiprināti, 293 realizēti, vidējais apstiprināto projektu sabiedriskais finansējums LVL 15936 ir tuvs maksimāli atļautajai summai (25000 EUR)², pieprasījums bija lielāks kā paredzētais finansējums, jo izdevīgi nosacījumi – sabiedriskā finansējuma likme – līdz 100 %. Pasākuma darbība apturēta 20.08.2004.(finansējums izsmelts 4 pieteikšanās kārtās)³.</p>
1.3. Apsaimniekošanas, atbalsta un konsultāciju pakalpojumu izmantošana	* Konsultāciju pakalpojumi saistībā ar Regulā (EK) Nr. 1782/2003 4. un 5. pantā un III un IV pielikumā noteikto prasību ievērošanu saimnieciskajā darbībā.	<p>Nebija.</p> <p>Tomēr sistēma ir izveidota, izmantojot VPD „Lauku teritoriju pārveidošanās un attīstības veicināšanas pasākuma” aktivitāti „Lauksaimnieku konsultāciju un saimniecību pakalpojuma dienesta izveidošana”², atbalsta saņēmējs LLKC, Nacionālās programmas finansējums- LVL 2151,2 tūkstoši.</p>

	* Uzlabot lauksaimnieku un mežsaimnieku saimniecību vispārējo darbību, izmantojot konsultācijas	Nebija.
1.4. Apsaimniekošanas, atbalsta un konsultāciju pakalpojumu izveidošana	* Atbalsts Valsts meža dienesta meža īpašnieku konsultāciju un apmācību centra izveidei un pasākumiem konsultāciju sistēmas attīstībai	Nebija. Tomēr šo funkciju - informēt un konsultēt meža īpašniekus par mežsaimniecības jautājumiem un attiecīgo normatīvo aktu prasībām, veic VMD ⁴ , sniedzot maksas pakalpojumus saskaņā ar 2006.gada 17.janvāra Ministru kabineta noteikumiem Nr.555.
1.5. Lauku saimniecību modernizācija	* Investīcijas jaunu iekārtu, aprīkojuma, informācijas tehnoloģiju un programmu nodrošinājuma iegādei un uzstādīšanai, kas paredzēti lauksaimniecības produktu ražošanai	<p>- Investīcijas lauksaimniecības uzņēmumos (VPD)</p> <p>Iesniegti 778 projekti, 714 apstiprināti, realizēti 686, vidējais sabiedriskā finansējuma lielums LVL 47401², projektu attiecināmo izdevumu kopsumma vienam struktūrfondu finansējuma saņēmējam laika periodā no 2004. līdz 2006.gadam nevar pārsniegt 800 000 EUR, sabiedriskā atbalsta intensitāte – 50-65 % no projekta attiecināmiem izdevumiem⁶. Pasākuma darbība apturēta 20.08.2004.(finansējums izsmelts 4 pieteikšanās kārtās)³. Lauksaimnieku vidū populārs pasākums. Pārsvārā veikti ieguldījumi lauksaimniecības tehnikas iegādē.</p> <p>- Lauksaimniecības tehnikas, iekārtu un būvju modernizācija (SAPARD)</p> <p>Iesniegti 903 projekti, 808 apstiprināti, realizēti 803, vidējais projekta lielums LVL 65296⁷, programmas darbības laikā vairākkārtīgi mainīti nosacījumi, lai atvieglotu atbalsta saņemšanas nosacījumus un apgūtu paredzēto finansējumu, jo 2002.gadā atbalsta pretendentu aktivitāte bija nepietiekoša. 2003.gadā mainīts projekta lielums no 180 000 EUR uz 1,5 milj.EUR, atceļot arī projektu skaita ierobežojumu (ne vairāk kā 3 projekti vienam atbalsta saņēmējam), mainīta uzņēmumu ekonomiskās dzīvotspējas formula tādējādi, lai varētu kvalificēties pēc iespējas vairāk pretendentu. Sabiedriskā finansējuma likme nedrīkst pārsniegt 45 - 50% no kopējās projekta attaisnoto izdevumu summas⁸. Pārsvārā veikti ieguldījumi lauksaimniecības tehnikas iegādē, izlietojot 92,8 % no kopējā finansējuma, ēku celtniecībai izlietoti 6,3, %, lopu iegādei – 0,9 %⁹.</p> <p>-Nacionālās subsīdijas</p> <p>Labvēlīgāki atbalsta saņemšanas nosacījumi, mazāka līdzfinansējuma likme (25-35% atšķirības dažādos gados)^{10, 11}, vienkāršota procedūra atbalsta saņemšanai, lauksaimnieku vidū populārs pasākums un iegūta laba pieredze.</p>
	* Lauksaimniecības produktu ražošanas būvju jaunbūve, rekonstrukcija un renovācija un nepieciešamo būvmateriālu iegāde	<p>- Investīcijas lauksaimniecības uzņēmumos (VPD) (skatīt iepriekšējo komentāru pie 1.5.pasākuma)</p> <p>- Lauksaimniecības tehnikas, iekārtu un būvju modernizācija (SAPARD) (skatīt iepriekšējo komentāru pie 1.5.pasākuma)</p>

		- Nacionālās subsīdijas (skatīt iepriekšējo komentāru pie 1.5.pasākuma)
	* Investīcijas ilggadīgajos stādījumos	- Investīcijas lauksaimniecības uzņēmumos (VPD) (skatīt iepriekšējo komentāru pie 1.5.pasākuma) - Nacionālās subsīdijas Laika periodā no 1998.-2005.gadam ar subsīdiju atbalstu ierīkoti 2214,8 ha dažādu kultūru ilggadīgie stādījumi, t.sk.33% platību iestādītas ābeles, 27 %- upenes, 9 %- avenes, 8 %- krūmmellenes, 5%- bumbieres ¹² .
1.6. Mežu ekonomiskās vērtības uzlabošana	* Jaunaudžu kopšana (mākslīgi un dabiski atjaunotās)	- Lauksaimniecības zemju apmežošana (SAPARD) Varētu būt līdzīgs pasākums, jo bija paredzēta ne tikai pamesto lauksaimniecībā izmantojamo zemju apmežošana, bet arī apmežoto platību kopšana pirmos piecus gadus pēc stādījumu ierīkošanas. Šīs apakšprogrammas ietvaros tika iesniegti 292 projekti, 281 apstiprināts, realizēti 251, vidējais projekta lielums LVL 12443 ⁷ , apmežoti 3969 ha ⁹ . Maksimāli atļautā apmežojamā platība – 50 ha vienam atbalsta saņēmējam gadā. Gan mežu stādīšanai, gan kopšanai paredzētas standarta likmes par ha atkarībā no koku skaita un iestādīto koku sugas ⁸ . - Mežsaimniecības attīstība (VPD) aktivitāte „Lauksaimniecībā neizmantoto zemju apmežošana”. Līdzīga, jo ir paredzēta ne tikai mežaudzes ieaudzēšana, bet arī tās kopšana un aizsardzība divus gadus, ieskaitot tās pieņemšanas gadu un dabiski ieaugušo mežaudžu kopšana un aizsardzība divus gadus ¹³ . Kopumā populārs pasākums meža īpašnieku vidū, iesniegti 472 projekti, 372 apstiprināti, vidējais sabiedriskā finansējuma lielums LVL 4072 ² . Finansējums vienam pretendētājam kopā nepārsniedz 50 ha mežaudzes ieaudzēšanai un kopšanai vienā gadā, meža ieaudzēšanas likme 400 EUR/ha, ieaudzētās mežaudzes un dabiski ieaugušo mežaudžu kopšanas un aizsardzības izmaksas 140 EUR/ha gadā ¹³ .
	* Mazvērtīgo mežaudžu nomaiņai	- Mežsaimniecības attīstība (VPD) aktivitāte “Atbalsts mazvērtīgo mežaudžu vai koku sugu nomaiņai, lai paaugstinātu bioloģisko daudzveidību un ekoloģisko vērtību”. Aktivitāte nav populāra, tāpēc, lai efektīvāk izmantotu aktivitātei paredzēto finansējumu, finansējums ir kopīgs ar aktivitāti „Lauksaimniecībā neizmantoto zemju apmežošana” ¹³ , skatīt informāciju par projektiem – iepriekš pie 1.6.pasākuma. Finansējums vienam pretendētājam kopā nepārsniedz 50 ha mežaudzes uzlabošanai vienā mežaudžu gadā, uzlabošanas likme 350 EUR/ha ¹³ .
	* Neproduktīvu mežaudžu aizstāšanu ar mērķtiecīgi izveidotām produktīvām audzēm	Nebija.

	<p>*Jaunaudžu kopšanai paredzēta jauna tehnika, instrumenti, aprīkojums un /vai iekārtas</p>	<p>- Mežsaimniecības attīstība (VPD) aktivitāte “Ieguldījumi mežizstrādes, koksnes pirmapstrādes un tirdzniecības uzlabošanā un racionalizācijā”.</p> <p>Kopumā populārs pasākums meža īpašnieku vidū, iesniegti 175 projekti, 138 apstiprināti, vidējais sabiedriskā finansējuma lielums LVL 14693².</p> <p>Aktivitāte paredz finansēt investīcijas uzņēmējdarbībā meža zemes īpašniekiem (fiziskām un juridiskām personām un pašvaldībām) un to apvienībām. Sabiedriskais finansējums nepārsniedz 50% no attiecināmo izmaksu kopsummas. Maksimālā attiecināmo izmaksu summa uz vienu struktūrfondu finansējuma saņēmēju nepārsniedz 50 000 EUR VPD darbības periodā¹³.</p>
1.7. Lauksaimniecības un mežsaimniecības produktu pievienotās vērtības palielināšana	<p>* Investīcijas jaunu iekārtu, aprīkojuma, informācijas tehnoloģiju un programmu nodrošinājuma iegādei un uzstādīšanai, kas paredzēti lauksaimniecības produktu pārstrādei</p>	<p>- Lauksaimniecības produktu pārstrādes un mārketinga uzlabošana (VPD)</p> <p>Iesniegti 40 projekti, 32 apstiprināti, 25 realizēti pilnīgi vai daļēji, vidējais sabiedriskā finansējuma lielums LVL 663028 vienam projektam², maksimālā paredzētā projektu summa 6 milj.EUR, sabiedriskā atbalsta intensitāte – 50 % no projekta attiecināmiem izdevumiem¹⁴. Pasākuma darbība apturēta 20.08.2004.(finansējums izsmelts 4 pieteikšanās kārtās)³, pēc tam atvērts uz 1 kārtu šauri specifiskās pārstrādes jomās. Pārstrādes uzņēmumu vidū populārs pasākums, iegūta laba pieredze.</p> <p>- Lauksaimniecības un zivsaimniecības produktu pārstrādes un marketinga pilnveidošana (SAPARD)</p> <p>Iesniegts 141 projekts, 105 apstiprināti, realizēti 96, vidējais projekta lielums LVL 498652⁷. No 105 apstiprinātajiem projektiem 67 % gadījumu veikti ieguldījumi tehnoloģiskajās iekārtās, 33 % -ēku būvniecībā un rekonstrukcijā⁹.</p> <p>Sākotnēji bija noteikti ierobežojumi vienam atbalsta pretendētājam atkarībā no nozares 500 – 4000 tūkst.EUR, vēlāk ierobežojumi tika atcelti, sabiedriskā finansējuma likme - 50% no kopējās projekta attaisnoto izdevumu summas⁸. Pārstrādes uzņēmumu vidū populārs pasākums, iegūta laba pieredze.</p>
	<p>* Lauksaimniecības produktu pārstrādes būvju jaunbūve, rekonstrukcija un renovācija un nepieciešamo būvmateriālu iegāde</p>	<p>- Lauksaimniecības produktu pārstrādes un mārketinga uzlabošana (VPD) (skatīt iepriekšējo komentāru pie 1.7.pasākuma)</p> <p>- Lauksaimniecības un zivsaimniecības produktu pārstrādes un marketinga pilnveidošana (SAPARD) (skatīt iepriekšējo komentāru pie 1.7.pasākuma)</p>
	<p>* Materiālās un nemateriālās investīcijas mežsaimniecības produktu pārstrādē un tirdzniecībā</p>	<p>Nebija.</p> <p>Risks – nemateriālās investīcijas, jo nav skaidra definīcija, kas šīs ir par investīcijām un tās nevar izmērīt, tādējādi apgrūtināta kontrole, līdz ar to iespējama neatbilstība drošas finanšu vadības principiem.</p>
1.8. Infrastruktūra, kas attiecas uz	<p>* Valsts un pašvaldību nozīmes meliorācijas sistēmu sakārtošana un</p>	<p>- Lauku teritoriju pārveidošanās un attīstības veicināšana (VPD)</p> <p>Darbojās tikai attiecībā uz valsts meliorācijas sistēmām kopā ar aktivitāti „Skābo augšņu kalķošana”.</p>

lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu	darbības uzlabošana	Iesniegti 83 projekti, 77 apstiprināti, vidējais sabiedriskā finansējuma lielums LVL 47035 vienam projektam ² , populārs pasākums, jo atbalsta pretendents –LAD, kurš atbild par valsts meliorācijas sistēmu apsaimniekošanu. - Nacionālās subsīdijas Laba pieredze par privāto zemju īpašnieku meliorācijas sistēmu rekonstrukciju un renovāciju. Tomēr interese par šo pasākumu samazinās, jo atbalsta likme ir samazinājusies no 80 % 2001.gadā līdz 40 % 2006.gadā ^{10, 11} .
	* Pievadceļu un laukumu izbūve vai rekonstrukcija uz/pie lauksaimniecības ražošanas objektiem	- Vispārējās lauku infrastruktūras uzlabošana (SAPARD) Iesniegti 173 projekti, 150 apstiprināti, realizēti 142, vidējais projekta lielums LVL 56692 ⁷ . Apakšprogramma paredzēja lauku pašvaldību, uzņēmumu/uzņēmējiesabiedrību un māju autoceļu un ielu uzlabošanu, ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmu ierīkošanu un uzlabošanu, lauku sakaru centru izveidi un pilnveidošanu, hidrotehnisko būvju rekonstrukciju un modernizāciju polderos, lauku mājsaimniecību elektroapgādi. Sākotnēji tika noteikti ierobežojumi vienam atbalsta pretendenta EUR 100000, 2003.gadā tie tika atcelti, sabiedriskā finansējuma likme - ienākumus nenesošiem projektiem – privātajiem uzņēmējiem – līdz 75 %, bet pašvaldībām - līdz 90 % ⁸ . No kopējā projektu skaita 107 projekti jeb 62 % iesniegti ceļu būvei un rekonstrukcijai, 92 no tiem apstiprināti, 87 realizētajos projektos izbūvēti 467 km ceļa ⁹ .
	* Ūdensapgādes / elektroapgādes sistēmu izveidošana / rekonstrukcija	- Vispārējās lauku infrastruktūras uzlabošana (SAPARD) (skatīt iepriekšējo komentāru pie 1.8.pasākuma) No kopējā projektu skaita 48 projekti jeb 28 % ir ūdens apgādes uzlabošanai, no tiem 42 apstiprināti, 38 realizētajos projektos uzlabojusies ūdensapgāde 405 saimniecībās ⁹ .
	* Meža meliorācijas sistēmu rekonstrukcija un renovācija	Nebija. Risks – nesakārtota (nav) meža meliorācijas sistēmu uzskaitē.
1.9. Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturēšanai	* iekārtu un aprīkojumu iegāde, ēku būvniecība, rekonstrukcija un atjaunošana, nepieciešamo būvmateriālu iegāde, ieguldījumi lopos un ilggadīgajos stādījumos	- Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizācijai (LAP) Pasākums darbojās no 2004.gada 1.oktobra līdz 2006.gada 7.jūlijam, 8 pieteikšanās kārtās iesniegti 16063 projekti, 13592 apstiprināti, 702 noraidīti, 1769 atrodas vērtēšanas procesā ¹⁵ . Salīdzinoši vienkārša iesniedzamo dokumentu pakete, minimālas prasības atbalsta saņēmējiem, atbalsts 1000 EUR gadā ne vairāk kā piecus gadus. Pēc trešā gada tiks pārbaudīta nosacījumu izpilde, atļauta arī apgrozāmo līdzekļu iegāde ¹⁶ , tādējādi pasākums domāts ražošanas izmaksu segšanai.
1.10. Ražotāju grupas	* Ražotāju grupām atbalstāmā aktivitāte ir to administratīvā darbība un	- Atbalsts ražotāju grupām (LAP)

	saimnieciskā darbība, nodrošinot ražošanas un produktu pielāgošanu tirgus prasībām un kopīgu preču laišanu tirgū	2005.gadā ir notikušas 2 pieteikšanās kārtas, iesniegti 64 projekti, apstiprināti 63, kopā izmaksāti LVL 788413, vidēji vienam projektam LVL 12515 ¹⁵ . 2006.gadā izsludināta viena pieteikšanās kārtā, kura noslēdzās 22.maijā, iesniegts 41 projekts, notiek to vērtēšana ²¹ . Atbalstu saņem ZM atzītas ražotāju grupas savas darbības izmaksu segšanai ¹⁷ . Pieredze izmantojama pilnībā.
1.11. Mazāk labvēlīgie apvidi	* Lauksaimnieciskās darbības atbalsts mazāk labvēlīgajos apvidos	- Mazāk labvēlīgie apvidi (LAP) Ir paredzēti 3 kategoriju mazāk labvēlīgie apvidi, likme par 1 ha 33 - 64 EUR/ha, iesniegumu atbalsta saņemšanai iesniedz reizē ar VPM pieteikumu un atbalstu saņem par platībām, kas kvalificējas VPM ar dažādiem papildus nosacījumiem, kas paredzēti LAP ¹⁸ . Pasākums ir darbojies 2 gadus – 2004. un 2005.gadā, bet tā kā tas ir veicinājis tikai zāles nopļaušanu attiecīgajās teritorijās, nevis lauksaimnieciskās produkcijas ražošanu, tad 2005.gadā ir izmainīti nosacījumi, paredzot maksājumu par platībām, kas pārsniedz 30 ha, ja ir nodrošināts minimālais lopu blīvums, kas ir vismaz 0,20 dzīvnieku vienības uz 1 MLA atbalstam pieteikto pastāvīgo pļavu un ganību vai aramzeme sēto ilggadīgo zālāju hektāru. Šī apņemšanās nav saistoša, ja MLA atbalstam pieteiktas pastāvīgās pļavas un ganības vai aramzeme sētie ilggadīgie zālāji tiek izmantoti lopbarības ražošanai vai biškopība nektāra vākšanai ¹⁹ . Administrēšana, izmantojot IAKS. Par 2004.gadu izmaksāti 40,6 milj.EUR, par 2005.gadu -50,9 milj.EUR. Uz šo atbalstu 2005.gadā iesniegti 64409 iesniegumi un pieteikti 1009 060 ha, 2006.gadā iesniegti 66622 pieteikumi un pieteikti atbalstam 1086 353 ha ²¹ . Pieredze izmantojama pilnībā.
1.12. Natūra 2000 maksājumi un maksājumi, kas ir saistīti ar direktīvu 2000/60/EKK	* Atbalsts videi draudzīgai lauksaimnieciskai darbībai teritorijās, kurās pastāv saimnieciskās darbības ierobežojumi saistībā ar Direktīvu 79/409/EEK; 92/43/EEK un 2000/60/EK īstenošanu	- Apvidi ar ierobežojumiem vides aizsardzības nolūkā (LAP) Pasākums ieviests pirmo reizi 2005.gadā, iesniegti 6780 pieteikumi, atbalstam pieteikti 68960 ha, kopā izmaksāti EUR 2013 420, vidēji vienam pieteikumam – EUR 297, 2006.gadā saņemti 7778 pieteikumi ar kopējo platību 82520 ha ²¹ . Administrēšana, izmantojot IAKS, ir daudz neskaidrību par nosacījumu praktisku ieviešanu. Pieredze izmantojama pilnībā.
1.13. Agrovide	* Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība (BL) * Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos (BDUZ) * Buferjoslu ierīkošana (BI) * Lauksaimniecības dzīvnieku ģenētisko resursu saglabāšana (LDZGRS)	- Agrovide (LAP) Pasākums ir darbojies no 2004.gada. 2004.gadā izmaksāti 4,4 milj.LVL ²² , 2005.gadā 10,6 milj.LVL 6598 atbalsta saņēmējiem ²¹ . Iesniegto pieteikumu skaits 2005.g. – BL 2842 (platība 101914 ha), BDUZ 2461 (platība 20163 ha), BI 249 (306km), LDZGRS – 508 (1277 nosacītās dzīvnieku vienības) ²¹ . BL – atbalsta apjoms uz 1 ha ir tik augsts, ka stimulē saimniecību pāreju uz šo saimniekošanas veidu, strauji pieaug pieteikumu skaits – no 1061 pieteikuma 2004.gadā uz 4070 pieteikumiem 2006.gadā, un platības - palielinājušās attiecīgi no 41434 ha uz 147728 ha (3,6 reizes) ²¹ . BI - mazais pieteikumu skaits sadārdzina administrēšanas izmaksas.

	* Erozijas ierobežošana (EI)	EI – jauns pasākums – paredzēts ieviest 2006.gada nogalē, tāpēc šobrīd nav pieredzes! Administrēšana, izmantojot IAKS, izņemot LDGRS. Pieredze izmantojama pilnībā.
1.14. Lauksaimniecībā neizmantotās zemes pirmreizējā apmežošana	* Meža ieaudzēšana lauksaimniecībā neizmantotajā zemē	- Mežsaimniecības attīstība (VPD) (skatīt komentāru pie 1.6.pasākuma) - Lauksaimniecības zemju apmežošanas (SAPARD) (skatīt komentāru pie 1.6.pasākuma) Nepieciešams definēt, kas ir lauksaimniecībā neizmantojamā zeme. Risks – platības nav atspoguļotas Lauku reģistra ĢIS, nepieciešams izstrādāt jaunu administrēšanas sistēmu.
	* Dabiski ieaugušo mežaudžu kopšana un papildināšana	Nebija. Risks – platības nav atspoguļotas Lauku reģistra ĢIS, nepieciešams izstrādāt jaunu administrēšanas sistēmu..
1.15. Natūra 2000 maksājumi (meža īpašniekiem)	* Atbalsts videi draudzīgai darbībai meža zemju Natūra 2000 teritorijās	Nebija. Risks – platības nav atspoguļotas Lauku reģistra ĢIS. Vajadzētu veikt administrēšanu, izmantojot IAKS, lai nodrošinātu nepārkāšanos ar platību maksājumiem par apsaimniekoto LIZ.
1.16. Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvu pasākumu ieviešana	* Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana ugunsgrēku un/vai dabas katastrofu radīto postījumu vietās, ugunsdrošības profilaktisko pasākumu ieviešana	- Mežsaimniecības attīstība (VPD) aktivitāte “Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana ugunsgrēku un/vai dabas katastrofu radīto postījumu vietās”. Aktivitāte nav populāra. Tāpēc, lai efektīvāk izmantotu aktivitātei paredzēto finansējumu, tas ir kopīgs ar aktivitāti „Lauksaimniecībā neizmantoto zemju apmežošanas” ¹³ , skatīt informāciju par projektiem – pie 1.6.pasākuma. Meža atjaunošanas likme 420 EUR/ha ¹³ .
1.17. Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai	* Jaunu uzņēmumu radīšana un esošo uzņēmumu attīstība	- Lauku ekonomikas dažādošana, veicinot alternatīvos ienākumu avotus (SAPARD) Šīs apakšprogrammas ietvaros ir vairāki atbalsta pasākumi - tehnisko pakalpojumu sniegšana, lauku tūrisms, amatniecība, netradicionālā lauksaimniecība, alternatīvā kurināmā ražošana ⁸ . Sākotnēji bija noteikts atbalstāmā projekta lielums EUR 100 000, pēc tam to palielināja līdz EUR 180000 un maksimāli 3 projekti vienam atbalsta pretendētājam, 2003.gadā šos ierobežojumus atcēla un veica citas izmaiņas, lai varētu kvalificēties pēc iespējas vairāk atbalsta pretendenti. Vienīgā apakšprogramma, kur atbalsta saņēmēji varēja būt fiziskās personas ar mērķi nodibināt jaunu uzņēmumu, tādējādi šī apakšprogramma bija salīdzinoši populāra. Kopā apakšprogrammā tika iesniegti 586 projekti, 442 apstiprināti, 391 realizēti, vidējais projekta lielums LVL 89729 ⁷ .

	* Enerģijas ražošanas no biomasas veicināšana	Nebija.
	* Kurināma ražošana no lauksaimniecības un mežsaimniecības produktiem veicināšana	- Lauku ekonomikas dažādošana, veicinot alternatīvos ienākumu avotus (SAPARD) (skatīt iepriekšējo komentāru pie 1.17.pasākuma) Šajā apakšpasākumā iesniegti 30 projekti jeb 5 % no kopējā skaita, 27 apstiprināti, 25 realizētajos projektos radītas 202 jaunas darba vietas, 435 saglabātas esošās un kopējā jauda 33899 tonnas kurināmā ⁹ .
1.18. Ciematu atjaunošana un attīstība	* Pagasta teritorijās esošo ceļu un ielu, pievadceļu rekonstrukcija vai renovācija	- Vispārējās lauku infrastruktūras uzlabošana (SAPARD) Skatīt komentāru pie 1.8.pasākuma
	* Vietējo iniciatīvas grupu pulcēšanās vietu, saieta namu un līdzīgu (brīvā laika pavadīšanas, sporta un kultūras) objektu būvniecība, rekonstrukcija un renovācija un aprīkošana	- Vispārējās lauku infrastruktūras uzlabošana (SAPARD) Skatīt komentāru pie 1.8.pasākuma. Šajā apakšpasākumā iesniegti 10 projekti jeb 6 % no kopējā skaita, 9 apstiprināti, 9 realizētie projekti ir ietekmējuši 352 uzņēmumus ⁹ .
	* Teritorijas labiekārtošana	Nebija.
	* Energoapgādes sistēmas ar atjaunojamiem energoresursiem būvniecība, rekonstrukcija vai renovācija	Nebija.
1.19. Tūrisma aktivitāšu veicināšana	* Tūrisma mītnu rekonstrukcija vai renovācija orientētā uz tualetē, dušām un ēdināšanas blokiem	- Lauku ekonomikas dažādošana, veicinot alternatīvos ienākumu avotus (SAPARD) (skatīt iepriekšējo komentāru pie 1.17.pasākuma) Šajā apakšpasākumā iesniegti 319 projekti jeb 54 % no kopējā skaita, 219 apstiprināti, vidējais projekta lielums LVL 109106. 177 realizētajos projektos ierīkotas apmešanās vietas 1801 tūristam, uzlaboti apstākļi 455, apkalpoti gadā 185470 tūristi ⁹ . - Lauku teritoriju pārveidošanās un attīstības veicināšana (VPD) aktivitāte "Lauku tūrisma un amatniecības veicināšana". Šajā aktivitātē iesniegti 336 projekti jeb 60 % no kopējā projektu skaita šajā pasākumā, apstiprināti 98, vidējais sabiedriskā finansējuma lielums LVL 35508 ² . Projektu attiecināmo izdevumu kopsumma vienam struktūrfondu finansējuma saņēmējam laika periodā no 2004. līdz 2006.gadam nevar pārsniegt 540 000 EUR, sabiedriskā atbalsta intensitāte – 50% no projekta attiecināmiem izdevumiem ²³ . Pasākuma darbība apturēta 03.09.2004.(finansējums izsmelts 4 pieteikšanās

		kārtās) ³ . Populārs pasākums.
	* Tūrisma pakalpojumu sniegšanas infrastruktūras izveide un uzturēšana	- Lauku ekonomikas dažādošana, veicinot alternatīvos ienākumu avotus (SAPARD) (skatīt iepriekšējo komentāru pie 1.19.pasākuma)
	* Investīcijas vides jautājumu risināšanai lauku saistītā ar tūrisma mītnēm	- Lauku ekonomikas dažādošana, veicinot alternatīvos ienākumu avotus (SAPARD) (skatīt iepriekšējo komentāru pie 1.19.pasākuma)
1.20. Lauku mantojuma saglabāšana	* Ar lauksaimnieciskās, mežsaimnieciskās, zivsaimniecības vai pārstrādes nozari saistītu muzeju darbības attīstība	Nebija.
Priekšlaicīgā pensionēšanās	* Nav pieejams apraksts uz novērtēšanas brīdi	- Priekšlaicīgā pensionēšanās (LAP) Iesniegti 394 projekti, pieteiktā summa - 1 789 524 LVL gadā * 15 gadi = apmēram 27 milj.LVL Pārsvārā visi piesakās uz 15 gadiem. Šobrīd apmēram 30-40 cilvēkiem nebūs pensija 15 gadus (30 no tiem tāpēc, ka viņi ir pieteikušies uz maksimālo pensiju, līdz ar to viņi pensiju var saņemt tikai 10 gadus) ²¹ . Prognozēto saistību apjoms būtiski var ietekmēt nākošā programmēšanas perioda finanses.
Leader	* Nav pieejams apraksts uz novērtēšanas brīdi	- Vietējo rīcību attīstība (VPD) Apstiprināta 1 Nacionālā programma, kuru realizē ZM, kopējais finansējums LVL 1389641 ² .Paredzētās aktivitātes – padziļināta sistēmas analīze, interneta portāla izveide, mācību programmu izstrāde un realizācija, eksperimentāla attīstības stratēģijas īstenošana vietējām rīcības grupām. Praktiskas pieredzes uz 01.07.2006. vēl nav.
Tehniskā palīdzība	* Sagatavošanas, apsaimniekošanas, uzraudzības, novērtēšanas, informācijas un kontroles pasākumi	- SAPARD pavadošais pasākums 2 ”Tehniskā palīdzība” Iesniegti, apstiprināti un realizēti 5 projekti, sabiedriskais finansējums LVL 116146. Pasākumi - Uzraudzības komiteju darbības organizēšana un nodrošināšana – 4 projekti, to finansējums LVL 4866, veikts SAPARD programmas vidēja termiņa novērtējums – LVL 111280 ⁹ . -Tehniskā palīdzība (VPD) Uz 01.07.2006. tiek izmantots ERAF finansējums, pieredze ir pietiekama, tiek finansēti publicitātes pasākumi, informācijas sistēmu izstrādes un uzturēšanas izdevumi, darbinieku darba algas u.c. izmaksas saistītas ar to funkciju veikšanu u.t.t.. Tomēr ir problēmas administrēšanā, jo pilnībā jānodala gan darbinieki attiecīgo funkciju veikšanai, gan izmaksas, kas praktiski nav tik vienkārši ²¹ .

		<p>-Tehniskā palīdzība (LAP)</p> <p>Uz 01.07.2006. ir apstiprinātas LAP pasākuma "Tehniskā palīdzība" izmaksas, kuras ir deklarētas EK-842 314 LVL. Tehniskā palīdzība tiek izlietota ZM un LAD aktivitātēm, kuras ir plānots īstenot. Atbilstoši finanšu plānam katrai iestādei ir pieejami līdzekļi, kurus viņi izlieto un pēc tam, kad attiecīgā aktivitāte ir pilnīgi vai daļēji realizēta, tiek iesniegta atskaite, kura kalpo par pamatu tam, ka izmaksas, kas ir attiecināmas uz šo pasākumu, tiek deklarētas izdevumu deklarācijā Eiropas Komisijai ²¹.</p>
--	--	---

¹ <http://www.zm.gov.lv/index.php?sadala=504&id=1224>, 11.lpp.

² <http://www.lad.gov.lv/index.php?d=1039>

³ <http://www.lad.gov.lv/index.php?d=1084>

⁴ <http://www.vmd.gov.lv/?sadala=1&PHPSESSID=10f6c6e567b87e3f66b033b1084bafb0>

⁵ <http://www.vmd.gov.lv/?sadala=298>

⁶ <http://www.lad.gov.lv/index.php?d=1041>

⁷ <http://www.lad.gov.lv/index.php?d=146>

⁸ <http://www.zm.gov.lv/index.php?sadala=339&id=958>

⁹ SAPARD pārraudzības un izvērtēšanas informācija uz 01.01.2006., LAD sagatavota informācija.

¹⁰ <http://www.zm.gov.lv/?sadala=338>

¹¹ <http://www.lad.gov.lv/index.php?s=144>

¹² Valsts aģentūras „Latvijas Valsts augļkopības institūta” apkopotie dati 2006.gadā ZM finansēta projekta „Latvijas lauksaimniecības nozares un zinātnes attīstības stratēģija” ietvaros.

¹³ <http://www.lad.gov.lv/index.php?d=1038>

¹⁴ <http://www.lad.gov.lv/index.php?d=1045>

¹⁵ <http://www.lad.gov.lv/index.php?d=1120>

¹⁶ <http://www.lad.gov.lv/index.php?d=458>

¹⁷ <http://www.lad.gov.lv/index.php?d=457>

¹⁸ <http://www.zm.gov.lv/?sadala=496>

¹⁹ <http://www.lad.gov.lv/index.php?d=982>

²⁰ <http://www.lad.gov.lv/index.php?d=1242>

²¹ LAD operatīvā informācija, 2006.g.

²² <http://www.lad.gov.lv/index.php?d=1255>

²³ <http://www.lad.gov.lv/index.php?d=1043>

Izmantotā metodoloģija aprēķinu veikšanai

Izlaides, rezultātu un ietekmes indikatoru aprēķinos tika izmantota Eiropas Komisijas piedāvātā metodoloģija, kura ir aprakstīta Kopējā uzraudzības un novērtējuma ietvarā Lauku attīstībai 2007.-2013².

Izlaides (output) indikatori

Par pamatu tika ņemti Zemkopības ministrijas aprēķini. Tomēr atsevišķos gadījumos, kad ekspertu grupas novērtējumi bija atšķirīgi no Zemkopības ministrijas piedāvātajiem un ministrijas speciālistu aprēķinu metodika nešķīta pietiekami pārlicinoša, Ekspertu grupa tos ir samazinājusi vai palielinājusi. Jāatzīmē, ka *Ex-ante* novērtējuma uzdevums nav precīzi noteikt visus izlaides indikatorus, tāpēc uzmanība bija pievērsta tiem izlaides indikatoriem, kuri ir svarīgi no Programmas iespējamās ietekmes novērtējuma viedokļa. Aprēķinos tika izmantoti vēsturiskie dati un ekspertu pieņēmumi.

Rezultātu (result) indikatori

Rezultātu indikatori ir rēķināti, balstoties uz Kopējā uzraudzības un novērtējuma ietvarā aprakstīto Rezultātu indikatoru iedaļas projektu. Tā kā to noteikšana nav *Ex-ante* novērtējuma uzdevums, tie tika rēķināti tikai tādā apjomā, cik ir nepieciešams ietekmes novērtējumam.

Aprēķiniem tika izmantoti:

1. SUDAT aprēķini par 2004.gadu;
2. LAD sniegtā informācija par atbalstu saņēmušo uzņēmumu finansiāliem radītājiem (tā kā novērtējumam nepieciešamā informācija par visiem atbalstu saņēmušiem uzņēmumiem nebija apkopota un laika ierobežojuma dēļ to nebija iespējams izdarīt, tika izmantota izlase);
3. CSP dati;
4. LEKA dati;
5. Dažādu ekspertu vērtējumi un pieņēmumi.

Veicot pievienotās vērtības aprēķinus, tiek pieņemts, ka pasākumu ietvaros veiktās investīcijas palielina uzņēmumu aktīvus, kuri, savukārt, tiek izmantoti produkcijas ražošanai. Tomēr aprēķinos tika ņemts vērā tas, ka daļa no aktīviem ir novecojuši un uzņēmumu grāmatvedības uzskaitē neparādās un tas, ka sasniedzamie radītāji tiek rēķināti uz 2013.gadu un atbalsta ietvaros iegādāto aktīvu vērtība programmēšanas periodā arī pakāpeniski samazinās. Tādejādi tiek formalizēta kopsakarība starp aktīviem un saražoto produkciju. Tālāk no statistikas un SUDAT datiem tiek aprēķināta sakarība starp saražoto produkciju un pievienoto vērtību, kvantitatīvi vērtējot operatoru pēc melnas kastes principa.

Ietekmes (impact) indikatori

Ietekmes indikatori ir rēķināti, izmantojot Kopējās uzraudzības un novērtējuma ietvarā iekļauto Ietekmes indikatoru iedaļas projektu (Guidance Note J).

² Rural Development 2007-2013, Common Monitoring and Evaluation Framework

Tomēr jāatzīmē, ka atsevišķi atvasinātie rādītāji netika rēķināti (piemēram, sadalījums pa vecuma grupām un dzimumiem), jo ar pašreiz pieejamiem datiem tos nav iespējams aprēķināt, kvantitatīvas informācijas trūkuma dēļ.

No svarīgākajiem pieņēmumiem, kurus nevar aprēķināt, izejot no piedāvātās indikatoru kopas, ir jāatzīmē, ka PPS aprēķinu vajadzībām pieņemts 1,9 līmenī, kas varētu atspoguļot iespējamo vidējo PPS koeficienta lielumu 2007.-2013.gada plānošanas periodā. Savukārt multiplikatora koeficienta vērtības nozarei, lauku teritorijai un valstij attiecīgi 1,2, 1,5 un 2,5.

Pasākumu ietekme no ekonomiskā, vides un sociālā aspekta

Pasākums	Ietekme		
	Ekonomiskā	Vides	Sociālā
1.1. Arodapmācības un informācijas pasākumi	+2	0	+1
1.2. Atbalsts jauniekiem lauksaimniekiem	+2	-1	0
1.3. Apsaimniekošanas, atbalsta un konsultāciju pakalpojumu izmantošana	+2	0	0
1.4. Apsaimniekošanas, atbalsta un konsultāciju pakalpojumu izveidošana	+2	0	0
1.5. Lauku saimniecību modernizācija	+2	-1	-1
1.6. Mežu ekonomiskās vērtības uzlabošana	+2	+1	0
1.7. Lauksaimniecības un mežsaimniecības produktu pievienotās vērtības palielināšana	+2	-1	+1
1.8. Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu	+2	0	0
1.9. Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturēšanai	+1	0	+1
1.10. Ražotāju grupas	+2	0	0
1.11. Mazāk labvēlīgie apvidi	-1	+1	+1
1.12. Natūra 2000 maksājumi un maksājumi, kas ir saistīti ar direktīvu 2000/60/EKK	0	+2	0
1.13. Agrovide	-1	+2	+1
1.14. Lauksaimniecībā neizmantotās zemes pirmreizējā apmežošana	+1	+1	0
1.15. Natūra 2000 maksājumi (meža īpašniekiem)	0	+2	0
1.16. Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvu pasākumu ieviešana	+1	+2	0
1.17. Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai	+2	0	+2
1.18. Ciematu atjaunošana un attīstība	+1	0	+2
1.19. Tūrisma aktivitāšu veicināšana	+2	0	0
1.20. Lauku mantojuma saglabāšana	+1	0	+1

Piezīmes: „+2” – izteikti pozitīva ietekme
 „+1” – pozitīva ietekme
 „0 ” – ietekmes nav, vai nav izteikta
 „-1” – ietekme ir negatīva

Programmas ieviešanas institucionālās sistēmas salīdzinājums, vērtējums un komentāri

Svarīgākās funkcijas	Institūcijas				
	SAPARD 2000.-2004.g.	VPD 2004.-2006.g.	LAP 2004.-2006.g.	ELFLA (2007.-2013.g.)	Komentāri un vērtējums
Maksājumu aģentūras akreditācija, Komisijas Regulas (EK) Nr. 885/2006 1.p.1p.	FM (Nacionālais fonds - Nacionāli atbildīgā amatpersona, Valsts Kase) ¹ .	FM organizē izveidotās iekšējās kontroles sistēmas novērtēšanu 2.līmeņa starpniekinstitūcijās ^{5,6} .	FM ^{8,9}	ZM, atbildīgs Valsts sekretāra vietnieks un Budžeta un finanšu departaments, kura ietvaros ir izveidota Eiropas Savienības fondu finanšu vadības nodaļa ¹⁰ .	Funkcija pāriet no FM uz ZM, nepieciešamas izveidot atbildīgo struktūrvienību, pieņemt darbiniekus un apmācīt. Pieredze ir uzkrāta FM. Nepieciešams veikt grozījumus ZM nolikumā u.c. saistītajos dokumentos, kā arī Lauku atbalsta dienesta likumā, kas varētu aizņemt laiku un kopumā kavēt procesu.
Akreditācijas kritēriju pārbaude, Komisijas Regulas (EK) Nr. 885/2006 1.p.3p.	Starptautiska auditorfirma, ko izraugās FM konkursa rezultātā. To veica SIA Arthur& Andersen Ltd (Ernst& Young Baltic SIA) ² .	Starptautiska auditorfirma, ko izraugās FM konkursa rezultātā. To veica SIA "Price-WaterhouseCoopers" ⁹ .	Starptautiska auditorfirma, ko izraugās FM konkursa rezultātā. SIA "PriceWaterhouse-Coopers" veic Maksājumu aģentūras (MA) atbilstības akreditācijas kritērijiem (Regula (EK) Nr. 1663/95) izvērtēšanu ⁹ .	ZM publiskā iepirkuma kārtībā noteiks institūciju, kas sertificēs maksājumu iestādi ¹⁰ .	Pastāv risks publiskās iepirkuma procedūras rezultātā izvēlēties pārbaudes veicēju ar nepietiekošu pieredzi, jo LR ir tikai 2 firmas, kam ir nopietna pieredze akreditācijas kritēriju pārbaudē, kā arī nepieciešams laiks konkursa izsludināšanai, tā rezultātu izvērtēšanai un pārbaudes veikšanai, kas var ietekmēt pārbaudes kvalitāti.
Koordinējošā struktūra, Komisijas Regulas (EK) Nr. 885/2006 4.p.	Nebija nepieciešama, jo viena SAPARD aģentūra ¹ .	FM ^{5,6}	Nav nepieciešama, jo viena MA ⁹ .	Nav nepieciešama, jo ir paredzēta tikai viena MA ¹⁰ .	Tiks izmantota līdzšinējā pozitīvā pieredze par vienas MA darbību Latvijā, tādējādi nodrošinot administrēšanas izmaksu iespējamu efektivitāti.
Sertifikācijas struktūra veic pārbaudes gan	FM izvēlas konkursa rezultātā, to veica Ernst& Young Baltic	Valsts Kase ^{5,6}	FM izvēlas konkursa rezultātā, to veica SIA	ZM publiskā iepirkuma kārtībā nosaka institūciju, kas sertificē	Skatīt komentāru par akreditācijas kritēriju pārbaudi, nepieciešams sākotnējā konkursa ietvaros iekļaut arī vismaz viena gada pārskata pārbaudes sertifikāciju, tā

finanšu gada laikā, gan pēc katra finanšu gada beigām, Komisijas Regulas (EK) Nr. 885/2006 5.p.	SIA ²		“PriceWaterhouse-Coopers” ⁹	maksājumu iestādi ¹⁰ .	ekonomējot laiku un iegūstot stabilitāti
Informācijas, t.sk. arī grāmatvedības, nosūtīšana EK, Komisijas Regulas (EK) Nr. 885/2006 7.un 8.p.	FM ¹	FM ^{5,6}	FM, ZM, LAD ^{8,9}	ZM, LAD ^{9,10}	Ir zināma pieredze, bet tā kā mainās Kompetentā iestāde, ZM jānodrošina šīs funkcijas ieviešana.
Vadošās iestādes funkcijas, Padomes Regulas (EK) 1698/2005 75.pants	ZM ³	FM ^{5,6}	ZM ⁸	ZM, atbildīgs Valsts sekretāra vietnieks un Eiropas Savienības un valsts atbalsta departaments kā vadošās iestādes sekretariāts ¹⁰	ZM ir iegūta laba pieredze vadošās iestādes funkciju veikšanai, tomēr jānodrošina, lai šo funkciju veikšana tiktu nodalīta no Kompetentās iestādes funkcijām. Jāsagatavo normatīvā bāze Programmas praktiskai ieviešanai (MK noteikumi u.c.), kas varētu būt laika un darba resursu ietilpīgs pasākums, ņemot vērā Programmā paredzēto pasākumu un apakšpasākumu skaitu un nosacījumus.
Informācija un informācijas izplatīšana, Padomes Regulas (EK) 1698/2005 76.pants	ZM, LAD ³	FM, ZM, LAD ^{5,6,9}	ZM, LAD ^{8,9}	ZM, LAD ^{9,10}	Institūcijām ir iegūta laba pieredze, ZM laba sadarbība ar dažādām ražotāju organizācijām, tiek nodrošināta LLKC u.c. konsultāciju dienestu aktīva darbība reģionos, informācija regulāri tiek ievietota ZM, LAD, LLKC, ražotāju organizāciju interneta mājas lapās, laba sadarbība ar plašsaziņas līdzekļiem, tiek izmantotas dažādas progresīvas metodes informācijas izplatīšanā. Tomēr ražotāju organizāciju pārstāvji konsultācijās uzsver uzrakstītas, viegli uztveramas informācijas nepietiekamību.
Uzraudzība, Padomes Regulas (EK) 1698/2005 77.-79.pants	MK izveidota ministriju un citu institūciju pārstāvju uzraudzības komiteja, ko vada ZM valsts sekretāre ^{3,4} .	MK izveidota ministriju un citu institūciju pārstāvju uzraudzības komiteja, ko vada FM (vadošās iestādes) pārstāvis ⁷ .	MK izveidota ministriju un citu institūciju pārstāvju uzraudzības komiteja, ko vada ZM valsts sekretāre ⁸ .	MK jāizveido ministriju un citu institūciju pārstāvju uzraudzības komiteja. Paredzēts, ka to vadīs ZM valsts sekretārs ¹⁰	Nepieciešams sagatavot normatīvo aktu un apstiprināt MK par uzraudzības komitejas izveidi. ZM ir iegūta laba pieredze uzraudzības komitejas darba organizēšanā un nodrošināšanā un kopumā Programmas uzraudzībā.
Rādītāji,	ZM izstrādā	FM un ZM izstrādā	ZM izstrādā	ZM izstrādā	Rūpīgi jāizvērtē dažādo rādītāju nepieciešamība, lai būtu

Padomes Regulas (EK) 1698/2005 81.pants	nepieciešamo rādītāju kopumu, LAD nodrošina to ieguvu un uzkrāšanu ^{3,4} .	nepieciešamo rādītāju kopumu, LAD nodrošina to ieguvu un uzkrāšanu FM izstrādātajā VIS, ir problēmas sistēmas funkcionalitātē ^{5,6,9} .	nepieciešamo rādītāju kopumu, LAD nodrošina to ieguvu un uzkrāšanu IAKS u.c.IS ^{8,9} .	nepieciešamo rādītāju kopumu, LAD nodrošina to ieguvu un uzkrāšanu IAKS u.c.IS ^{9,10} .	visi nepieciešamie rādītāji Programmas gada progresu ziņojumu sagatavošanai, vidēja termiņa un gala novērtēšanai atbilstoši Padomes Regulas (EK) 1698/2005 82., 83., 84.,86.pantiem. LAD jāizstrādā un jāievieš nepieciešamās izmaiņas atbalsta saņēmēju iesniedzamajos dokumentos, jānodrošina IS pilnveidošana, kas ir laika un finanšu resursu ietilpīgs process.
Programmas administrēšana Regula (EK) Nr. 885/2006 1.pielikums	LAD veic SAPARD aģentūras funkcijas ^{1,2} .	LAD veic 2.līmeņa starpniekinstitūcijas funkcijas ^{5,9} .	LAD veic Maksājumu aģentūras funkcijas ⁹ .	LAD būs jāveic Maksājumu aģentūras funkcijas ^{9,10} .	Kopumā LAD ir iegūta laba pieredze no 2000.gada. Tomēr, ievērojot jaunās Programmas pasākumu skaitu un nosacījumus, kā arī tās ieviešanai nepieciešamās normatīvās bāzes izmaiņas, būs nepieciešams izstrādāt virkni dokumentu – gan iekšējos LAD pasākumu administrēšanai nepieciešamos dokumentus, gan kopīgi ar ZM – atbalsta saņēmējiem paredzētos dokumentus (rokasgrāmatas, pieteikumu, līgumu, atskaišu veidlapas u.c.).
t.sk. 1. Iekšējā organizācija	Ir izveidota ⁹ .	Ir izveidota ⁹ .	Ir izveidota ⁹ .	Tiek pilnveidota ⁹ .	Var būt nepieciešamas strukturālas izmaiņas saistībā ar jaunajiem pasākumiem un vērtēšanas kritērijiem, papildus darbinieku pieņemšana un apmācība, grāmatvedības uzskaites nodrošināšana atbilstoši Komisijas Regulas (EK) Nr. 883/2006 prasībām, papildus deleģēto funkciju ieviešana un attiecīgas dokumentācijas sagatavošana, kas var prasīt papildus laiku un citus resursus, lai sagatavotos akreditācijas pārbaudei.
2. Kontroles pasākumi	Ir izveidoti ⁹ .	Ir izveidoti ⁹ .	Ir izveidoti ⁹ .	Tiek pilnveidoti ⁹ .	Ir iegūta laba pieredze, tomēr, balstoties uz jauno Programmu, var būt nepieciešamas nopietnas korekcijas un papildinājumi, darbinieku apmācība.
3. Informācija un saziņa	Saziņa darbojas labi, uzraudzības rādītāji tiek uzkrāti Excel failos ⁹ .	Saziņa darbojas labi, tomēr ir grūtības ar FM izveidoto Vadības informācijas sistēmu (VIS) ⁹ .	Saziņa darbojas labi, Uzraudzības rādītāji tiek uzkrāti IAKS un Excel failos ⁹ .	Būs jāizmanto iepriekšējā pieredze, jāpapildina un jāpilnveido IAKS un citas IS uzraudzības u.c. rādītāju uzkrāšanai ⁹ .	Izmaiņas IS būs noteikti nepieciešamas, jo LAP nosacījumi mainās, jāievieš starptautiskajiem standartiem atbilstoša informācijas sistēmu drošība, un jāveic IS papildināšana atbilstoši jaunās programmas pasākumiem, kas prasīs laiku un resursus.

4. Uzraudzība	Iekšējā kontrole ir izveidota, iekšējās revīzijas dienests strādā labi.	Iekšējā kontrole ir izveidota, iekšējās revīzijas dienests strādā labi.	Iekšējā kontrole ir izveidota, iekšējās revīzijas dienests strādā labi.	Iekšējās kontroles sistēma tiek pilnveidota, iekšējās revīzijas dienests turpina strādāt jaunos apstākļos, balstoties uz iepriekšējo pieredzi.	Iegūta laba pieredze, tomēr nepieciešama iekšējās kontroles sistēmas pilnveidošana atbilstoši EK un LR normatīvās bāzes izmaiņām un Programmas nosacījumiem, darbinieku zināšanu papildināšana.
---------------	---	---	---	--	---

¹ Speciālā iestāšanās programma lauksaimniecībai un lauku attīstībai Latvijā daudzgadējais finanšu līgums Latvijas Republikas un Eiropas Komisija Eiropas Kopienas vārdā, 2001., Rīga, 100 lpp.

² Latvijas SAPARD programmas ikgadējais ziņojums 2003, Zemkopības ministrija, Rīga, 2004., 59 lpp

³ SAPARD Latvijas lauksaimniecības un lauku attīstības programma (SAPARD) 2000. – 2006. g. (ar labojumiem no. 28.11.2001. 31.07.2002. 18.02.2003. 09.04.2003. 23.07.2003.), 2003., Rīga, 245 lpp.

⁴ SAPARD programmas „Lauksaimniecības un lauku rajonu attīstība Latvijā” starpnovērtējums, gala ziņojums 2003.gada novembris, Rīga, 153 lpp.

⁵ <http://www.esfondi.lv/page.php?id=304>

⁶ Eiropas Savienības struktūrfondu vadības likums, publicēts: "Latvijas Vēstnesis" 205 (3363) 22.12.2005

⁷ Eiropas Savienības struktūrfondu uzraudzības komitejas nolikums, 2006.gada 25.jūlijā Ministru kabineta noteikumi Nr.607, publicēts: "Latvijas Vēstnesis" 118 (3486) 27.07.2006

⁸ <http://www.zm.gov.lv/index.php?sadala=496&id=3146>, Latvijas Lauku attīstības plāns Lauku attīstības programmas īstenošanai 2004-2006

⁹ LAD informācija

¹⁰ Konsultācijas ar ZM